

DE REDACTIE PRIVAAT

HET RECHT ALS KOSMOPOLIS *

Wie het voorrecht geniet om professioneel met *recht* doende te zijn, ervaart elke dag dat recht steunt op twee peilers: *natuur* en *cultuur*. Natuur is dan wat gegeven is: de kosmos (κοσμος) met zijn eigen wetmatigheid en gegevenheid. Cultuur is dan uitgraard de ingreep van de mens om de samenleving te ordenen: de polis (πολις).

Een en ander vloeit samen in de Kosmopolis, de verhouding tussen de orde van de natuur en die van de samenleving.

De Grieken droomden in hun grote wijsheid — met welk recht hebben onze hedendaagse pedagoogchelaars de jeugd een inzicht in de klassieke cultuur willen ontzeggen? — van een overkoepelende harmonie tussen de orde van de hemel en de orde van de samenleving (Plato, Republiek).

Dichter bij ons had de grote Europese ** rechtsgeleerde François GÉNY — nomen sit omen — het over „*le donné et le construit*”. Hiermee bedoelde hij dat het recht uit twee grote componenten bestaat: datgene wat gegeven is en datgene wat daarop wordt gebouwd. Het gegeven is uiteraard datgene wat de natuur en de geschiedenis hebben aangebracht. Op deze basis dient de juridische normgever dan de superstructuur van het recht op te bouwen.

Het probleem vandaag aan het einde van de XXe eeuw is dat er wat schort aan het ene en het andere. Dit is meteen een fantastische uitdaging om er iets aan te doen.

Zowel het natuurlijk *gegeven* als de juridische *constructie* zijn vandaag niet meer wat zij plachten te zijn.

Het natuurlijk gegeven in de eerste plaats.

Wie de debatten heeft gevolgd op de jaarvergadering van de Nederlandse Juristenvereniging te Arnhem (11 juni 1993) gewijd aan ‘*Manipuleren met leven*’ ***, zal moeten toegeven dat vandaag bijna alles mag wat kan. Zo kan menselijk leven op 101 — min of meer — wijzen worden tot stand gebracht of beëindigd.

* Voor de titel liet ik mij inspireren door het schitterend boek van S. TOULMIN, *Cosmopolis, The hidden Agenda of Modernity*, New York 1990.

** Sinds men in dit land poogt aan reductie en schaalverkleining te doen, pleit ik voor schaalvergroting.

*** Zie de preadviezen van DE RUYTER en SUTORIUS, *Manipuleren met leven*, Zwolle, 1993.

De fundamentele vraag hierbij is of het recht, dat steeds de natuur als een gegeven heeft aanvaard — hoe kon het ook anders? —, thans ook de manipulatie van de natuur moet aanvaarden.

De juridische constructie in de tweede plaats.

Wij hebben geen visie meer ontwikkeld i.v.m. de juridische normering of constructie. Brede maatschappelijke debatten vinden niet meer plaats, noch in het Parlement, noch in de samenleving. Grote samenlevingsprojecten blijven uit. Zij werden vervangen door een televisuele, en derhalve, bij gebrek aan oogcontact, eenzijdige endoc-trinering.

Daarom pleit ik ervoor dat dit maatschappelijk debat opnieuw zou plaats vinden. Wij hebben behoefte aan een nieuw maatschappelijk project.

Opmerkelijk voor de huidige evolutie is de teloorgang van elke samenhang. De natuur werd grilliger dan ooit en van een behoorlijk politiek beheer van de menselijke samenleving is nauwelijks nog sprake.

Bijzonder illustratief voor deze ontwikkeling, is de versplintering van een consistent normengeheel tot een multivariabele casuïstiek van de rechtspraak.

Caricaturaal zou men kunnen stellen dat de wetgever alles aan de rechtspraak overlaat en dat de doctrine zich beperkt tot een analyse van dezelfde rechtspraak.

Dit brengt mij tot een voor de hand liggende conclusie: zou de doctrine niet een motor kunnen worden voor een prospectief en futuribel wetgevingsbeleid.

Elders heb ik reeds gepleit voor een heropstanding van het Comité voor Wetgeving, dat helaas t.g.v. de oprichting van de Raad van State uit het departement van Justitie verdween na Wereldoorlog II. Waarom zou men niet opnieuw dit Comité oprichten, samenstellen met juristen — academici als practici — uit alle rechtstakken en hen vragen om *de lege ferenda* hervormingen ten behoeve van de wetgever te formuleren?

Dit constructief voorstel heeft bovendien het voordeel dat het niets kost, want zoals VAN REEPINGHEN placht te zeggen: „*la gratuité est la jurisprudence constante du département de la Justice*”. Tenzij men natuurlijk dit Comité voor Wetgeving zou integreren, doch als een onafhankelijk *amicus senatus*, in het Parlement. Dit is althans de wens van uw redacteur privaat.

Uppsala, 21 juni 1993

Marcel STORME